

Spørreliste nr. 237

DET NORSKE SPRÅKET – I ENDRING

Den som besvarer listen er innforstått med at svaret blir arkivert (anonymt) og blir brukt av forskere i dag og i fremtiden. Brukere av materialet må forplikte seg til å verne opphavspersonens og eventuelt andre personers integritet.

... ”målet er å sikre at norsk også i fremtiden vil være et komplett og samfunnsbærende språk” (Språkrådet)

Språket er vårt viktigste kommunikasjonsmiddel – ikke bare i daglig samtale og i arbeid, men også i ulike lærings situasjoner, mellommenneskelige kontakter og sosialt engasjement.

Gjennom all tid har språket endret seg, og det vil endre seg også i årene som kommer. I Norge har vi etter urnordisk og norrønt hatt dansk som eneste skriftspråk i en lang periode (ca. 1500-1850). Nynorsk og bokmål vokste frem på 1800-tallet. – Ivar Aasen var drivkraften bak å lage et skriftspråk ut fra dialektene. Landsmål, som det ble kalt, fikk i 1929 offisielt navnet nynorsk. – Knut Knudsen gikk i en annen retning. Han sto for å fornorske det danske skriftspråket ved å blande inn norske ord og strukturelle trekk. Språket ble kalt riksmål, men ble i 1929 omdøpt til bokmål av Stortinget.

I denne spørrelisten vil vi belyse ulike sider ved det norske språket, dets utvikling og endring. Hvordan vil vi at språket skal utvikle seg, hvilken påvirkingskraft har vi selv og hva betyr språket for et land?

Les gjennom hele spørrelisten før du begynner å skrive. Du må gjerne skrive fritt og vi vil svært gjerne ha eksempler på det du forteller om.

Lykke til!

Ditt eget språk

Har du bokmål eller nynorsk som din målform skriftlig?

Har du bokmål eller nynorsk som din målform muntlig?

Er det forskjell på hvordan du skriver og snakker? Gi gjerne eksempler.

Skriver du dialekt? Hvis ja, når begynte du med det? Hvorfor begynte du å skrive dialekt?

Hva er din mening om å skrive dialekt eller å skrive som vi snakker?

Hvem eller hva har påvirket ditt språk – bevisst eller ubevisst? Fortell.

Ordtak/faste uttrykk/ordspill – er dette noe du benytter i dagligtale eller ved spesielle anledninger? Fortell. Gi gjerne eksempler.

Er det ord du har/har hatt vanskeligheter med å forstå betydningen av? Gi eksempler.

Er det viktig for deg å skrive med rett ortografi og grammatikk? Hvordan reagerer du hvis du mener at andre skriver eller snakker feil?

Språklige nyanser og variasjon, er det viktig for deg? Er synonymmer noe du bevisst bruker for å variere språket? Hvorfor/hvorfor ikke?

Gjennom språket uttrykker og formidler vi informasjon, ideer, verdier og følelser og bruken av språket kan dermed fortelle om vårt syn på en rekke samfunnsproblemer. Er du bevisst i språkbruken i slike henseender?

- **Kjønnsbalansert språk** – (som for eksempel *formann/leder*)
Kan du gi eksempler på kjønnsbalanserte former du benytter og evt. ord du ikke synes det er viktig å nøytralisere. Oppfatter du enkelte ord og uttrykk som diskriminerende? Hvilke?
- **Sensitive ord** – (som for eksempel *neger*)
Gi dine synspunkter på denne type ord med hensyn til diskriminering og likeverd. Gi gjerne eksempler på ord du mener er sensitive. Hvorfor er de sensitive?
- **Avløserord** – (som for eksempel *brainstorming/idédugnad*)
Island har som politikk å lage sine egne ord. Hva synes du om dette? Er det noe vi bør bestrebe oss på i det norske språket også? Gi eksempler på utenlandske ord vi godt kunne ha en norsk omskriving av. Er det noen vi ikke bør omskrive? Hvilke?

Språket i endring

Når du hører dagens ungdom prate – er det ord og uttrykk du ikke forstår? Kan du gi eksempler?

Har du (hatt) eller kjenner du til at noen har hatt problemer med å forstå offentlig språk? Gi i så fall eksempler. Hva syns du om språkbruken til offentlige myndigheter?

”Gammeldagse” ord og formuleringer – forstår vi dem? Vil vi forstå dem? Bør vi tilstrebe oss å ta vare på disse? Hvorfor/hvorfor ikke? Hva er din mening om endringene som er gjort eller er åpnet for i f. eks. Fadervår eller vielsesteksten (som ved din side står/som står ved siden av deg)?

Kjenner du til norskundervisningen i skolen i dag? Har du inntrykk av at det er store endringer siden du selv hadde norskopplæring? Hva består evt. disse endringene i?

Hva i dagens samfunn mener du påvirker språket (radio, TV, media, internett, nettforum, påvirkning fra innvandrergreper osv.)?

Er eller burde TV/radio og aviser være språklige forbilder? Det er i større grad åpnet for dialektbruk for programledere i TV/radio. Hva er din mening om dette?

Hvordan er språkbruken i de lokale aviser – har den endret seg og i tilfelle hvordan? Fortell.

Er det et eget e-post-språk? Er det et eget SMS-språk? Hva syns du særpreger et slikt/slike språk? Bruker du denne formen for språk selv? Gi i så tilfelle eksempler på hva/hvordan du skriver. Hvordan påvirker det ditt eller personer du kjenner sitt talespråk? Hvordan påvirker det ditt ”opprinnelige” skriftspråk? Fortell og gi eksempler.

Hvordan syns du språkbruken bør være i sosiale medier? Hvorfor?

Hvordan påvirkes norsk fra andre språk?

I avisene skrives det om at barn flyttes fra skoler der mange elever har utenlandsk bakgrunn fordi foreldrene er bekymret for barnas språkutvikling. Hva tenker du om dette?

Hvor høye krav bør man sette til norskkunnskaper? Er det noen yrker/arbeidsoppgaver hvor man må kunne beherske norsk?

I noen bedrifter bruker de engelsk som arbeidsspråk. Hva syns du om det?

Hvordan syns du den språklige utviklingen i Norge har vært?

Språkets verdi

Hva kjennetegner et godt språk?

Hva mener du om verdien av å ha et godt/rikt språk med tanke på

- høflighet
- respekt

- å snakke pent
- lesing av eldre litteratur
- læring av fremmede språk

Gir språket deg en egen identitet? Hva legger du i tilfelle i det?

Hva er ditt syn på forholdet mellom norskundervisning og morsmålsundervisning? Hva bør prioriteres eller skal de ha samme viktighet? Kjenner du til personer som er i en slik situasjon? Hvordan opplever de dette? Er det et motsetningsforhold? Fortell.

Hva er din oppfatning av vår evne til å ta vare på språket vårt sammenliknet med andre nasjoner? Har nordmenn en språklig bevissthet eller stolthet?

Er det viktig å ha norskspråklig populærmusikk?

Syns du det norske språket er viktig? Hvorfor/hvorfor ikke?

Det blir sagt at språk er kulturbærer nummer én. Ser du noen sammenheng mellom norsk språk og norsk kultur? Gir språket oss en identitet som nasjon?

Om du har noen kommentarer, synspunkter vedrørende sider ved det norske språket, utover det vi har spurt om, er vi takknemlige om du skriver fritt om dette.

Eli Chang

Norsk etnologisk gransking